

2. краткий исторический очерк 50-летия Харьковского ветеринарного института.,Х.1912., Типография фирмы «Адольфа Дарре». - С. 8-15.
3. Мельниченко М.Н. часная теоритическая зоо-хирургия. - Х.,1882.
4. Історія Харківської державної зооветеринарної академії. 155 років // Міністерство аграрної політики України. Харк. держ. зоовет. акад.; Ред. кіл.: В. О. Головко, Ю. Д. Рубан (голова), В.М. Кандиба та ін. – Х.: Золоті сторінки, 2006. – С. 10-11.
5. <http://ru.wikipedia.org/wiki/>
6. <http://ru.hayazg.info/>

**ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПРОФЕССОРА М.Н. МЕЛЬНИЧЕНКА НА ДОЛЖНОСТЯХ ДИРЕКТОРА
ХАРЬКОВСКОГО ВЕТЕРИНАРНОГО УЧИЛИЩА И ХАРЬКОВСКОГО ВЕТЕРИНАРНОГО
ИНСТИТУТА**

Головко Н.П., студентка факультета вет. медицины

Яценко И.В., д.вет.н., профессор

Харьковская государственная зооветеринарная академия, г. Харьков

Анотация. Отражен вклад профессора М.Н. Мельниченко в развитие Харьковского ветеринарного училища и Харьковского ветеринарного института, в свете присоединения к Болонскому соглашению, развития национально-образовательного потенциала Украины, отмечено роль и проанализировано вклад ученого в организационное, научное, образовательную жизнь города Харькова и Слобожанщины. Проанализированы источники литературы, деятельности М.Н. Мельниченко в Харьковском ветеринарном училище и Харьковском ветеринарном институте.

Ключевые слова: профессор М.Н. Мельниченко, Харьковское ветеринарное училище, история ветеринарной медицины.

**THE PROFESSOR M.N.MELNITCHENKO ON POSTS OF NHE KHARKOV VETERINARY SCHOOL
KHARKOV VETERINARY INSTITUTE DIRECTOR**

Golovko N.P., a student, faculty of veterinary medicine, Yatsenko I.V., D V M, academician, professor.
Kharkiv State Zooveterinary Academy

Summary. In this article are presented of the professor M.N.Melnitchenko contribution in the Kharkov veterinary school and Kharkov veterinary institute development in connection with addition to Bologna agreement and national potential of education development. The analysis of the scientific and educational life in Kharkov and Sloboranshina scientists contribution is given t. The analysis of the literature about professor M.N.Melnitchenko activities in the Kharkov veterinary school and Kharkov veterinary institute is given .

Key words: professor Melnitchenko, Kharkov veterinary school, history of veterinary medicine.

УДК 378.12

**ВНЕСОК СТАРШОГО ВИКЛАДАЧА, ЗАВІДУВАЧА КАФЕДРИ П.С.
РАКОВСЬКОГО В РОЗВИТОК ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАЦЬКОЇ,
ДОСЛІДНИЦЬКОЇ, НАУКОВОЇ, ОСВІТНЬОЇ РОБОТИ НА КАФЕДРАХ
«ФІЗИКИ ТА ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ» ХАРКІВСЬКОГО ЗООТЕХНІЧНОГО
ІНСТИТУТУ ТА ХАРКІВСЬКОГО ЗООВЕТЕРИНАРНОГО ІНСТИТУТУ В
1945-1974 РОКАХ**

Раковська М.П., спеціаліст економіки та підприємництва

Головко Н.П., студентка факультету вет. медицини

Яценко І.В., д.вет.н., академік АН ВО України, професор

Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків

Анотація. Висвітлено внесок старшого викладача, завідувача кафедри П.С. Раковського в післявоєнний розвиток кафедри фізики та вищої математики Харківського зоотехнічного інституту в 1945-1960 роках, розширення та розвиток кафедри Харківського зооветеринарного інституту в 1961-1974 роках. Визначено роль та проаналізовано здобуток вченого в наукове,

організаційне життя вищого навчального закладу та міста Харкова в світі розвитку національно-освітнього потенціалу України. Проаналізовано джерела літератури щодо діяльності П.С. Раковського в Харківському зоотехнічному інституті та Харківському зооветеринарному інституті.

Ключові слова: посібник з основ вищої математики, викладач, кафедра, методичні розробки, біофізичні досліді в тваринництві, завідувач кафедри.

Актуальність проблеми. Недостатня вивченість викладацької, дослідницької роботи, що проводилась на кафедрі старшим викладачем, завідувачем кафедри П.С. Раковським спонукала нас до досконалого дослідження цього питання.

Мета роботи - дослідити спадщину старшого викладача П.С. Раковського в розвиток та удосконалення викладацької, дослідницької, наукової, освітньої роботи в післявоєнний розвиток кафедри «Фізики та вищої математики» Харківського зоотехнічного інституту в 1945-1960 роках та оцінити внесок завідувача кафедри в розширення та розвиток кафедри «Фізики та вищої математики» Харківського зооветеринарного інституту в 1961-1974 роках.

Оцінити, через призму 37-річчя, його особистий здобуток у розвиток науки, освіти, практики міста Харкова та Слобожанщини.

Матеріал і методи дослідження. Матеріалом для досліджень послужили наукові фонди бібліотеки Харківської державної зооветеринарної академії, матеріали архіву Харківської зооветеринарної академії.

Методи дослідження - логіки, діалектики, індукції, дедукції, аналізу і синтезу.

Предмет дослідження. Визначити особистий здобуток старшого викладача, завідувача кафедри П.С. Раковського в розвиток та удосконалення викладацької, дослідницької, освітньої роботи на кафедрі. Встановити роль вченого як науковця, викладача, адміністратора в історичній спадщині Харківського зооветеринарного інституту та місті Харкові.

Результати дослідження. Значення та аналіз прізвища Раковський в 60% випадках має польське коріння, походить з Польщі, або з прикордонних країн України та Білорусії. Більшість представників цього прізвища відносилися до польської шляхти, в 10% випадків носії цього прізвища можуть бути наслідниками древнього руського князесько-боярського роду. В обох випадках прізвище вказує на місце де жили давні предки людини, місто або селище звідкіля по легендах походить цей рід, а бо на ім'я давнього предка. Крім цього в 30% таке прізвище могло бути отримане предком священнослужителем, коли він випускався з духовної семінарії. В цих випадках прізвище надавалось з волі керівництва училища, його могли дати від назви місцевості, церковного свята, ім'я святого.

За однією із версій предки Раковських на початку 90-х років XVIII століття в Польщі брали участь у національно-визвольному русі під керівництвом Тадеуша Костюшко. В 1792-1794 роках. Армія Костюшко отримала поразку та була розгромлена під Мацевичами. Територія Польщі була поділена між Росією та Прусією. Керівники повстання, шляхетські реформатори були взяті у полон. Учасники повстання дворяни, шляхта, селяни були жорстоко покарані. Згідно наказу правительки царської Росії Катерини II - Раковські, що брали участь у повстанні, були виселені до Сибіру. Кілька років зіслані учасники повстання йшли по етапу пішки, на підводах до міста поселення. В майбутньому вони оселились у Красноярському краї.

Батько – Раковського Павла, - Раковський Семен Інокентьевіч, народився в 1887 році в селищі Кемчуг Красноярського краю. Працював ковалем в ОРСі, від депо станції Красноярськ. Здобув освіту - три класи красноярської початкової школи. Мати – Раковська Ксенія Терентіївна, уродженка Ярликова. Народилась в 1894 році в селищі Мазуль Ачинського району Краснодарського краю. За тих часів була неписьменна, займалась домогосподарством. Раковський Павло народився 17 березня 1914 року, в робітничій сім'ї. Виховувався в родині та навчався в школі до 1929 року. У кінці 1929 року у 15 річному віці поступив учнем слюсаря на Красноярський потяго-ремонтний завод. При заводі в 1932 році закінчив школу ФЗО за слюсарно-потяговою спеціальністю. Після закінчення школи працював слюсарем у потяговому депо станції Красноярск. Одночасно отримував повну середню освіту та в 1934 році закінчив курси підготовки до вступу в вищий навчальний заклад, при робфаці. З 1935 року став навчатися в Сибірському лісотехнічному інституті. У кінці 1935 року

навчання призупинив і в 1936-1937 роках до 1938 року працював рахівником в системі промкооперації в місті Красноярськ. З 1938 року поступив навчатися до Томського державного університету та продовжував отримувати освіту до 1942 року. У 1942 році був мобілізований до лав радянської армії. Воював солдатом у складі 321 стрілкової дивізії від навчального батальйону.

В районі середньої течії річки Дон захищаючи нашу Вітчизну, при ліквідуванні німецького Сталінградського угруповання, 26 грудня 1942 року був тяжко поранений осколками міни з ушкодженням кісток та великих кровотворних судин. У 28 років в результаті поранення була ампутована ліва нога в середній третій голені. З січня по жовтень 1943 року був на лікуванні в евакуаційному госпіталі № 3070 в місті Муром на станції Канаш Чувашської АСРСР. По закінченню лікування в кінці 1943 року за станом здоров'я був демобілізований з лав радянської армії. В результаті поранення став інвалідом 3 групи. Його рідний брат Петро Семенович Раковський, та двоюрідні брати - Петро Ефимович Кривенко, Інокентій Ефимович Кривенко загинули захищаючи Батьківщину в Велику Вітчизняну війну.

П.С. Раковський - учасник Великої Вітчизняної війни, що приймав участь в оточенні Сталінградського угруповання німців. За активну участь в бойових діях на фронті в Великій Вітчизняній війні був нагороджений орденом «Великої Вітчизняної війни II ступеня», медаллю «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні». У 30 років, з літа 1944 року, одружений. Дружина - Шанигіна Марія Іванівна, 1919 року народження, проживала в селищі Сабаново Ладського району Мордовської АСРСР.

Батько - Шанигіної Марії, - Шанигін Іван Тимофійович народився в 1895 році в селищі Сабаново Ладського району Мордовської АСРСР. Мати – Шанигіна Варвара Миколаївна 1896 року народження, народилась в селищі Сабаново Ладського району Мордовської АСРСР. З матір'ю проживала її дочка – Шанигіна Анастасія Іванівна, 1905 року народження, працювала завідувачкою початкової школи в селищі Сабаново. Її чоловік загинув під час Фінської війни в 1939 році і вона сама виховувала сина Ігоря, 1936 року народження. В середині 1944 року у зв'язку з направленням дружини на роботу в Харківський Трест-Главмука, після закінчення навчального закладу, сім'я переїздить на нове місце проживання з міста Ташкента до міста Харкова. В подружжя народжується двоє синів – Яків, 1944 року народження, та Петро, 1947 року народження.

М.І. Шанигіна почала працювати в Главмукомоль-круптель завод №2. П.С. Раковський в 1944-1945 роках продовжив навчання і здобув освіту на фізико-математичному факультеті Харківського державного університету ім. М. Горького. Після закінчення вищого навчального закладу, в жовтні 1945 року, отримав диплом №717734 за спеціальністю «Теоретична механіка і математика» та кваліфікацію «Викладач математики та механіки». Поступив на роботу 15 жовтня асистентом кафедри фізики та вищої математики до Харківського зоотехнічного інституту. З 1946-1951 роки був членом місцевого комітету та інспектором з охорони праці. Читав лекції та проводив практичні заняття, вивчаючи нові методики, складаючи конспекти лекцій за кожним розділом курсу. Виступав на засіданні кафедри та на науковій конференції інституту, про що свідчать дані Державного архіву Харківської області за 1953-1954 та 1956-1957 роки.

У 1951-1958 роках вибирався головою «ДОСААФ», агітатором в академічній групі, активним членом товариства по розповсюдженню політичних та наукових знань. Кожного року читав 15-20 публічних лекцій. З 1 жовтня 1945 року впродовж до 1960 р. – працював в Харківському зоотехнічному інституті асистентом, та старшим викладачем з 1956 року, кафедри фізики та вищої математики. Курс з вищої математики став читати з вересня 1954 року. Лекції його були доступні, наукові та насичені прикладами, що допомагало засвоєнню цього не легкого матеріалу. В зв'язку з відсутністю матеріалів та посібників з курсу вищої математики для студентів П.С. Раковський підготував рукопис «Основи вищої математики для агрономічних та зоотехнічних факультетів» який складався з трьох частин, 250 сторінок.

З травня 1957 року рецензент - доцент кафедри вищої математики, кандидат фізико-математичних наук ВСХІЗО Д. Штейнгардт дав відгук на рукопис П.С. Раковського «Основи вищої математики для агрономічних та зоотехнічних факультетів». Згідно з яким відбулось засідання методичної комісії під 23 травня 1957 року, протокол №16, за рішенням якої рукопис було відізнано з друку. Комісія згодилась з рецензією Д. Штейнгардта. Рукопис не було надруковано. Відгук доцента кафедри вищої математики, кандидата фізико-математичних наук ВСХІЗО Д. Штейнгардта містив ряд зауважень, та відіграв вирішальну роль в прийнятті рішення, щодо друку цього навчального посібника. «Рукопис складається з трьох частин, 250 сторінок. Частина 1. Основа аналітичної геометрії на площині з 1-71 сторінка». Частина 2. Основи математичного аналізу з 72-232 сторінку. Частина 3. Вступ в теорію імовірності - 233-258 сторінка. Друга частина рукопису становить 60 % обсягу програми курсу «Основи вищої математики».

Основні поняття в даній частині рукопису представлені автором методично правильно, доступно, дохідливо. Вдалий підхід автора в тім, що він вміло та коректно використовує діалектичний метод пізнання істини. Слід відмітити ретельний підбір прикладів та завдань, що використовуються у кожному розділі. Рукопис – це результат великої та плідної роботи автора. Що заслуговує на підтримку та довершеність. В цілому друга частина рукопису залишає гарне враження. Перша частина рукопису не вдала, багато промахів. Рукопис треба переробити в основному по першій частині. Після переробки представлений матеріал може бути використаний в якості навчального посібника для агрономічних та зоотехнічних факультетів». Методичних матеріалів та посібників з курсу вищої математики для студентів – заочників сільськогосподарських та зоотехнічних факультетів в 1954-1958 роках не вистачало і тому П.С. Раковський прийнявся в 1958 році за написання посібника курсу вищої математики, а в 1961 році, через 3 роки, цей посібник було видано та надруковано.

Посібник «Курс вищої математики» з основ вищої математики для агрономічних та зоотехнічних спеціальностей плідний науковий труд цього вченого. Перше видання посібника на українській мові відбулось в видавництві Харківського університету в 1960 року. Багато років цей посібник був однією з основних навчальних книг по вивченню вищої математики. Це видання отримало високу оцінку кафедри математики української сільськогосподарської академії, кафедри математики ВСХІЗО, Міністерства вищої та середньої спеціальної освіти УРСР. Він був укладений як навчальний посібник для студентів агрономічних, зоотехнічних факультетів. Крім цього була видана методична розробка для студентів-заочників сільськогосподарських вузів з вищої математики.

В 1961 році інститути - Харківський зоотехнічний інститут та Харківський ветеринарний інститут реорганізували, об'єднали та перейменували в Харківський зооветеринарний інститут. П.С. Раковський продовжив працювати на кафедрі фізики та вищої математики Харківського зооветеринарного інституту. Як вчений, науковець, викладач він користувався повагою серед викладачів та студентів. Працював над удосконаленням вивчення складних дисциплін з вищої математики та фізики, щоб засвоєння матеріалу було більш доступне та дохідливе для студентів. Знаходив логічні, вдалі зв'язки в питаннях фізики та математики з зоотехнічними, виробничими та загально-біологічними термінами. Викладачем були підготовлені дві статті, методичні вказівки та контрольні завдання по основам вищої математики, надруковані та видані в 1963 році сільськогосподарським інститутом. В 1964 році П.С. Раковському виповнилось 50 років, згідно наказу по ХЗВІ від 27 березня відбулось «Поздоровлення П.С. Раковського в зв'язку з 50-річчям – 28 березня 1964 року, 30 – річчям виробничої та науково-педагогічної діяльності: з них праця в інституті – 19 років». Відбулися привітання, поздравлення, подяки за бездоганну педагогічну та виховну роботу. За 19 років свого трудового стажу в закладі багато сил та творчої праці вклав в створення учбової бази кафедри в період відновлення інституту після Великої Вітчизняної війни та поліпшення підготовки висококваліфікованих спеціалістів для України.

З 1965 року він був призначений виконуючим обов'язки завідувача кафедри. Вчений завідував кафедрою 9 років з 1965 по 1974 роки. Викладав курси «Вища математика», «Фізика» 29 років – з 1945 по 1974 роки. П.С. Раковський був чудовим методистом. На кожне лабораторне та практичне заняття ним були підготовлені чіткі методичні вказівки, що сприяли кращому вивченню матеріалу. Завідувач кафедри був ініціатором проведення на кафедрі біофізичних досліджень в тваринництві. Колектив кафедри працював продуктивно та злагоджено. Цей талановитий викладач підготував рукопис навчального посібника «Зоотехнічна метеоріологія» з питань вивчення метеоріології в сільськогосподарських вузах по спеціальностям тваринницького профілю, про що свідчить збірка праць Харківського зооветеринарного інституту за 1968 рік.

Написав методичні вказівки з вищої математики для зооветфакультетів, на українській мові, цим матеріалом багато років користувались студенти. Його наукова зацікавленість була дуже широкою він вивчав питання законів освітлення та поглинання світла, склав наукову статтю, що була надрукована в журналі «Фізика в школі». Видав стислий конспект для студентів-заочників по теорії імовірності та математичній статистиці. 16 березня 1974 року трудовий стаж П.С. Раковського склав 29 років, наказом по ХЗВІ №94 «Об объявлении благодарности за хорошую работу, поздравление с 60-летием и с 43-летием научно-педагогической и общественно-производственной деятельности зав. кафедрой физики и высшей математики, старшего преподавателя П.С. Раковского». Викладачі та співробітники так характеризували цього вченого: «Чуйний, добродушний, щедрий, вміє співпрацювати з викладачами та студентами.

Досвідчений, ініціативний, висококваліфікований педагог-вихователь. Старанний та вимогливий викладач, дбайливий та пильний завідувач кафедри. Користується повагою у професорсько-викладацького складу, студентів, молодшого обслуговуючого персоналу інституту».

Згідно наказу по вищому навчальному закладу №271 від 22 червня 1974 року був звільнений з посади в зв'язку зі станом здоров'я. 4 липня 1974 року вийшов на пенсію. Помер в 1992 році, в віці 78 років.

Висновки

Вивчення історичного минулого дає можливість сучасникам та послідовникам встановити внесок старшого викладача, завідувача кафедри П.С. Раковського в розвиток та удосконалення викладацької, дослідницької, наукової, освітньої роботи на кафедрах «Фізики та вищої математики» в 1945-1974 роках. Узагальнити досвід, зробити висновки з надбань поколінь викладачів, що стояли у джерел розвитку науки, освіти, практики в Харківському зооветеринарному інституті та місті Харкові.

**ВКЛАД СТАРШЕГО ПРЕПОДАВАТЕЛЯ, ЗАВЕДУЮЩЕГО КАФЕДРОЙ П.С. РАКОВСКОГО В
РАЗВИТИЕ И УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ПРЕПОДАВАТЕЛЬСКОЙ, ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ,
НАУЧНОЙ, ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ НА КАФЕДРЕ ФИЗИКИ И ВЫСШЕЙ МАТЕМАТИКИ
ХАРЬКОВСКОГО ЗООТЕХНИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА И ХАРЬКОВСКОГО ЗООВЕТЕРИНАРНОГО
ИНСТИТУТА В 1945-1974 ГОДАХ**

Раковская М.П., специалист экономики и предпринимательства

Головко Н.П., студентка факультета вет. медицины

Яценко И.В., д.вет.н., академик АН ВО Украины, профессор

Харьковская государственная зооветеринарная академия, г. Харьков

Анотация. Освещен вклад старшего преподавателя, заведующего кафедрой П.С. Раковского в послевоенном развитии кафедры «Физики и высшей математики» Харьковского зоотехнического института в 1945-1960 годах, расширение и развитие кафедры Харьковского зооветеринарного института в 1961-1974 годах. Определена роль и проанализированы достижения ученого в научное, организационное жизни вуза и города Харькова в свете развития национально-образовательного потенциала Украины. Проанализированы источники литературы по деятельности П.С.Раковского в Харьковском зоотехническом институте и Харьковском зооветеринарном институте.

Ключевые слова: руководство по основам высшей математики, преподаватель, кафедра, методические разработки, биофизические исследования в животноводстве, заведующий кафедрой.

**THE ROLE OF THE LECTURER AND DEPARTMENT MANAGER P.S RAKOVSKY IN TEACHER OF
WORK, RESEARCHER OF WORK DEVELOPMENT AND IMPROVEMENT ON THE KHARKOV ZOO
TECHNICAL AND KHARKOV ZOO VETERINARY INSTITUTES " PHYSICS AND MATHEMATICS "
DEPARTMENT IN 1995-1974**

Rakovsky M.P., specialis of economics

Golovko N.P., student

Yatchenko I.V., doctor vet. science, academic of ANHE, professor.

Summary. In this article are presented the lecturer and department manager P.S. Rakovsky contribution in post-war development of the Kharkoiv Zoo technical institute "physics and mathematics " department in 1995-1960 and the develop and expantion of the Kharkov Zooveterinary institute department in 1961-1974. The scientist role in the scientific life of Kharkov and institute are determined and analysed. The analysis of the literature about P.S. Rakovsky activity in Kharkov Zoo technical and Kharkov Zooveterinary institutes is given.

Key words: teacher, department, methodics, biophysical investigation in, Stoch-raising, department manager. The professor M.N. Melnitchenko activities on posts of Kharkov veterinary school, Kharkov veterinary institute director.